

ПИТАННЯ ЦИВІЛІСТИКИ. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Є.А. Булат

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.77.030

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ, ЯКІ СТВОРЕНІ У ПОРЯДКУ ВИКОНАННЯ ТРУДОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Розглянуто особливості оформлення і реєстрації наукових відкриттів, які створюються у порядку виконання трудових обов'язків. Наведено вимоги, що їх мають дотримуватись патентні відділи при опрацюванні матеріалів заявок на наукові відкриття.

Ключові слова: наукове відкриття, патентний відділ, матеріали заявки на відкриття.

Рассматриваются особенности оформления и регистрации научных открытий, созданных в порядке выполнения трудовых обязанностей. Приводятся требования, которые должны соблюдать патентные отделы при обработке материалов заявок на научные открытия.

Ключевые слова: научное открытие, патентный отдел, материалы заявки на открытие.

Aspects of registration procedure for scientific discoveries that are created in the process of performing job responsibilities are considered. Requirements that should be observed by patent departments during processing materials of the application for scientific discovery are shown.

Keywords: scientific discovery, patent department, materials of an application of scientific discovery

Постановка проблеми. Інноваційна політика нашої держави спрямована на підтримку і захист об'єктів інтелектуальної власності, одним із яких є наукове відкриття.

Цивільним кодексом України наукове відкриття визнано об'єктом інтелектуальної власності, який потребує відповідної право-

вої охорони. Незважаючи на це, ще й досі не вирішені питання, які б регламентували окремі аспекти, пов'язані з організацією і визначенням процесу створення наукових відкриттів у порядку виконання трудових обов'язків.

Регламентація цього питання на державному рівні дозволить забезпечити належну процедуру визнання відкриттів у відповідних науково-дослідних закладах і уникнути певних неузгоджень, пов'язаних з організаційними, фінансовими, технічними та іншими особливостями, які пов'язані з відповідними правами авторів відкриттів і визнанням їх досягнень.

Виклад основного матеріалу. Проблема існування наукових відкриттів, створених у порядку виконання трудових обов'язків, є актуальною на сучасному етапі. До речі, за радянських часів існував досвід розподілу наукових відкриттів, створених у так званому "індивідуальному" порядку авторами наукових відкриттів. У довідниках того часу можна знайти чимало публікацій про такі наукові відкриття, де згадується лише автор (співавтори) наукового відкриття, а також основні дані, які характеризують це відкриття (пріоритет, формула, галузь застосування і практичне значення). У останніх публікаціях стосовно наукових відкриттів, створених за часів існування незалежної України, наводяться дані про наукові відкриття, створені як в індивідуальному порядку, так і в порядку виконання трудових обов'язків, про що свідчить зазначення установи, де вони створені.

На сьогоднішній день статистичні дані щодо розподілу наукових відкриттів за цим критерієм свідчать про таке.

За даними Міжнародної асоціації авторів наукових відкриттів, загальна кількість зареєстрованих відкриттів по Україні – 65; при цьому відкриттів, створених в індивідуальному порядку, – 14, у стінах одної установи – 29, двох – 14, трьох і більше – 8.

Як видно з наведених даних, наукових відкриттів, створених у відповідних установах, значно більше, ніж тих, що створені в індивідуальному порядку.

Слід зазначити, що в науково-дослідних закладах, де частіше за все створюються наукові відкриття, працюють патентні відділи, серед інших функцій яких є всіляке сприяння науковцям і фахівцям в оформленні і доопрацюванні матеріалів заявок на їх наукові відкриття. Такі відділи мають опрацьовувати заявки на наукові відкриття при безпосередній участі потенційного автора відкриття [1]. Беззаперечним є той факт, що більшість створених наукових відкриттів є результатом науково-дослідних робіт, які затверджуються науковими або науково-технічними Радами і проводяться у різноманітних, головним чином науково-дослідних, закладах у порядку виконання трудових обов'язків. Отже, по суті, явище отримання авторського свідоцтва на

створене наукове відкриття для відповідної установи не є справою виняткового характеру.

По закінченні виконання науково-дослідної роботи вчена рада цього закладу на основі обговорення і оцінки отриманих результатів, якщо є такі підстави, приймає рішення про доцільність визнання нового наукового положення в якості відкриття. Зазначене рішення засвідчується протоколом вченої ради, який затверджується керівником закладу і додається до матеріалів заявки на відкриття, які надсилаються на подальшу експертизу.

Таким чином, установа, де працює автор відкриття, є безпосереднім учасником появи наукового відкриття і має таке ж саме право на визнання власної участі у створенні наукового відкриття, як і автор відкриття. Тобто установа має право на отримання свідоцтва на наукове відкриття, тоді як автор – на отримання диплому [2].

Можна зробити висновок, що переважна більшість всіх наукових відкриттів так чи інакше є результатом праці авторів у науково-дослідних установах і існування так званого «автора-одинака» створеного відкриття є скоріше винятком, ніж звичайною справою. Виходячи з цього, заявка на наукове відкриття має подаватись від імені відповідного закладу, де воно було створено, з вказівкою на дійсних авторів відкриття.

Щодо питання визначення моменту опрацювання матеріалів заявки на наукове відкриття відповідним патентним відділом або іншим підрозділом слід зазначити деякі специфічні аспекти.

Річ у тім, що у процедурі підготовки необхідних матеріалів стосовно наукового відкриття, створеного у порядку виконання трудових обов'язків, діють як мінімум дві особи – автор відкриття і патентний підрозділ, який, по суті, має сприяти автору відкриття в доопрацюванні матеріалів заявки. Стосовно порядку оформлення наукових відкриттів, створених у порядку виконання трудових обов'язків, слід вказати, що патентний відділ може мати справу лише з такими заявочними матеріалами на наукові відкриття, щодо яких автори відкриттів вже здійснили пріоритетну публікацію.

Після опублікування матеріалів заявки на наукове відкриття вона стає об'єктом обговорення наукової громадськості і після цього або юридична особа, або особисто автор мають право на подання вже опублікованих матеріалів заявки на відкриття [3].

Офіційним визнанням матеріалів відкриття, яке надає право установі подати заявку на відкриття, створеного у порядку виконання трудових обов'язків, слід визнати повідомлення, зроблене на науковій або науково-технічній раді такої установи. Таке повідомлення має бути стислим і містити інформацію про сутність створеного наукового відкриття. Відкриття для науково-дослідного закладу є значною подією, оскільки свідчить про рівень наукових досліджень і є показником

і критерієм оцінки діяльності науково-дослідних закладів. Тому свідоцтво на відкриття може видаватись юридичній особі, де воно створене, з указівкою на автора (співавторів) відкриття.

Таким чином, можна дійти таких **висновків**:

1) науковим відкриттям, створеним у порядку виконання трудових обов'язків, слід вважати відкриття, створене автором протягом робочого часу, за певних обставин і таким, що має відношення до діяльності юридичної особи, де він працює;

2) подача матеріалів заявки на наукове відкриття від імені юридичної особи можлива після офіційного визнання матеріалів заявки науково-технічною радою;

3) після відповідного визнання відкриття, створеного у порядку виконання трудових обов'язків, установа, у якій відкриття було створене, отримує свідоцтво, а автор (співавтори) відкриття – диплом.

Бібліографічні посилання

1. *Ефимов Е.Н.* Научное открытие и его правовая охрана. – М., 1971.
2. Научные открытия учёных СНГ: Краткий справочник. – Днепропетровск, 2008.
3. Научные открытия – 2010: Сборник кратких описаний научных открытий, научных гипотез / Сост. В.В. Потоцкий. – М., 2011.

Надійшла до редакції 24.01.2012

С.В. Венедіктов

кандидат юридичних наук
(Харківський національний
університет ім. В.Н. Каразіна)

УДК 347.121.2

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У ПОСТРАДЯНСЬКИХ РЕСПУБЛІКАХ

Надано порівняльну характеристику правовому регулюванню трудових відносин у пострадянських республіках.

Ключові слова: трудові правовідносини, трудовий договір, форма трудового договору, контракт, працівник, роботодавець.

Предлагается сравнительная характеристика правового регулирования трудовых отношений в постсоветских республиках.

Ключевые слова: трудовые правоотношения, трудовой договор, форма трудового договора, контракт, работник, работодатель.

The comparative description of the legal adjusting of labour relations in postsoviet republics is offered in the article.

Keywords: labour legal relationships, labour contract, form of labour contract, contract, worker, employer.